

Komunikācijas hegemonija

Etīdes/refleksijas par kognitīvistiku, apziņu, komunikāciju

Tā dēvēto kognitīvo pētījumu programmas liecina par kompleksu antropoloģisko pieeju, lai starpdisciplinārā veidā apvienotu humanitārās un sociālās zinātnes, un dabaszinātnes. Programmu teorētiski metodoloģiskā bāze ir kopēja – kognitīvā pieeja, kad izziņas procesa analīze tiek iekļauta visa veida pētījumos, kas var garantēt daudzsoļus panākumus.

Tā, piemēram, programmās var būt runa par bioloģiskās evolūcijas kognitīvajām teorijām, kognitīvās psiholoģijas virzieniem komunikatīvās darbības izpētē, kognitīvo pieeju kultūras teorijā, socioloģijā, kultūras filosofijā. No kognitīvās pieejas viedokļa tiek analizēti uztveres procesi, domāšanas procesi, izziņas un izpratnes procesi. Pētījumos tiek integrētas zināšanas par valodu, domāšanu, uzvedību. Kognitīvajos pētījumos tiek apskatīti tādi fenomeni kā komunikatīvā imunitāte, mākslīgais intelekts (jēdzienu lieto no 1956.g.), kad datorā modelē cilvēka apziņas mehānismus informācijas apstrādē.

*

Jēdzienu „kognitīvā psiholoģija” lieto no 1967.gada. To ieviesa kognitīvās psiholoģijas pamatlicējs amerikāņu psihologs Ulriks Naisers (*Ulric Neisser*, 1928-2012).

Kognitīvā psiholoģija radās, kad kritiski atzina biheiviorisma virspusējos uzvedības skaidrojumus, kuros tiek ignorēta mentālo procesu loma uzvedībā. Kognitīvā psiholoģija vēlējās akcentēt mentālo procesu aktualitāti. Ulriks Naisers secināja, ka cilvēka uzvedībā liela loma ir zināšanām. Tātad informācijai, kas formē zināšanas. Viņš pievērsa uzmanību „zināšanu iekšējai reprezentācijai”.

Tagad kognitīvā psiholoģija interesējās par „darbības plānošanu”, pasaules atspoguļošanas smadzenēs – „metālajām reprezentācijām”, kas var dažādi izpausties: tēlaini telpiskā/vizuālā, verbālā, semantiskā veidā.

Iespējams, viens no kognitīvās psiholoģijas svarīgākajiem secinājumiem ir par informācijas „darbību” mentālajā reprezentācijā. Informācijas apstrāde mentālajā reprezentācijā nenotiek secīgā formā, kad vienu faktoru loģiski secīgi nomaina nākamais faktors. Mentālajā reprezentācijā loģiski secīga faktoru maiņa neeksistē. Tajā skaitā visi faktori var darboties vienlaicīgi. Taču noteikta loma mentālajā reprezentācijā ir t.s. mentālajām shēmām, kā nākas apzīmēt noteiktu kontekstu, „rāmi” kognitīvajos procesos. Cilvēkā ir kaut kādi „apriori mehānismi”, „shēmas”, „rāmji”, kas nosaka izpratni, zināšanas. Saņemtā informācija vispirms nonāk „aprioro mehānismu” varā un tiek interpretēta saskaņā ar šo „aprioro mehānismu”

priekšstatiem.

*

Līdz XX gs. 50. gadiem kultūras izpratnē dominēja biheivioristiskā pieeja. Kultūra tika uzskatīta kā uzvedības, darbības, paradumu modelis. Atziņa, ka kulturā eksistē kognīcija, radās tikai XX gs. otrajā pusē. Pret kultūru sāka izturēties kā pret zināšanu sistēmu. Kultūra ir tas viss, kas cilvēkam ir jāzina, lai dzīvotu. Tātad kultūra faktiski ir tas viss, kas atrodas starp cilvēku un dabu. Lai dzīvotu, cilvēkam ir jābūt kompetentam sfērā/vidē starp viņu un apkārtējo pasauli, kas tad arī ir „tas viss, kas atrodas starp cilvēku un dabu”, kā minu savās grāmatās un lekcijās.

*

Franču filosofis Režī Debrē (*Regis Debray*, 1940) 1990.gadā ieviesa jēdzienu „medialoģija”, kā viņš nosauca mācību par zināšanu un tradīciju translācijas līdzekļiem (medijiem). 2000.g. iznāca viņa grāmata „Ievads medialoģijā”, kas 2009.g. tika publicēta arī krievu valodā.

*

Valodiskā uzvedība ir orientējoša uzvedība, cilvēku orientējot kognitīvajā sfērā uz sadarbību, kas nav atkarīga no pašas sadarbības fenomena. Par to ir runa slaveno čīliešu „izziņas bioloģijā”, un šī tēze ir viņu koncepcijas galvenais balsts.

Līdz šim valodu uzlūkoja kā denotatīvu simbolisko sistēmu, kas ir paredzēta informācijas pārraidīšanai. Taču valoda ir konotatīva, bet nevis denotatīva izpausme; valoda orientē cilvēku viņa kognitīvajā vidē, bet nevis norāda viņam uz ārējiem no viņa neatkarīgiem fenomeniem; valoda nepārraida nekādu informāciju. To, uz ko orientēt savu kognitīvo „aparātu”, nosaka pats cilvēks, balstoties uz neatkarīgu iekšējo operāciju sevī. „Paziņojums” tikai ieslēdz kognitīvo „aparātu”, bet nevis nosaka orientācijas saturu. Tādējādi var teikt, ka nekāda domas apmaiņa starp komunikantiem nenotiek. Katrs komunikants pats veido sevī „paziņojumu” jeb „informāciju” savā kognitīvajā „aparātā”. Un, ja kādam liekas, ka komunikācijas laikā tiek panākta izpratne – savstarpējs konsenss, - tad tie ir maldi. Izpratne nekad nav „paziņojuma” tieša dublēšana attiecīgā komunikanta apziņā. Komunikanta apziņa pati izstrādā savu attieksmi pret paziņojumu.

Cilvēks ir autoreferenta dzīvās sistēmas organizācija – „novērotājs”. Valoda ir cilvēka uzvedības valdniece: kognitīvajos procesos tiek panākts konsenss uzvedībā; saņemtās informācijas rezultātā mēs izmainām savu uzvedību.

*

Cilvēks ir determinēta, relativistiska autoreferenta autonoma sistēma, kuras esamībā īpaša nozīme ir pašapziņai, kad morāle rodas kā komentāri, kas pavada uzvedību pašnovērojumu laikā.

Cilvēks pats nosaka savu dzīvi. Cilvēks pats nosaka savu uzvedību un tātad patiesību visaugstākajā mērā. Taču jebkura visaugstākā mēra patiesība ir relatīva, jo cilvēks ir autoreferenta sistēma. Absolūta vērtību sistēma nav iespējama; jebkura patiesība vai meli ir relatīvi kultūrā. Jebkura visaugstākā patiesība ir atkarīga no attiecīgā cilvēka pārdzīvojumiem.

*

Komunikācijas dalībnieka tēls kibertelpā: 1) *off-line* tēls (dzīves realitāte) un 2) *on-line* tēls (fantāzijas). Priekšstats par *on-line* tēlu var pilnīgi neatbilst dzīves realitātei – *off-line* tēlam. Kibertelpā komunikācija var būt tikai tekstuāla – bez redzes un dzirdes orientieriem. Neredzam un nedzirdam „čata” partneri.

*

N.Lumans kritizēja socioloģijas un psiholoģijas savstarpējo atrautību vienai no otras. Socioloģija interesējās tikai par savu problemātiku, kuras interpretācijā nespēj integrēt psiholoģijas atziņas. Piemēram, psiholoģijas atziņas par komunikāciju. N.Lumana kritiku stimulēja slaveno čīliešu darbi. Arī teksts „izziņas biologijā”.

*

Cilvēka izziņu nodrošina viņa bioloģiskais veselums un šī veseluma mērķtiecība. Izziņa ir bioloģiska un arī psiholoģiska funkcija. Izziņa novirza cilvēka darbību pasaulē un, pateicoties savām zināšanām, cilvēks jūtas drošs pasaulē.

No „izziņas biologijas”. Objektīvas zināšanas neeksistē. Objektīvas zināšanas, - tā ir fikcija. Cilvēkam gribas ticēt, ka viņam ir objektīvas zināšanas par pasauli. Taču zināšanas ir cilvēka pārdzīvojums, un tāpēc zināšanas ir subjektīvas un individuālas; zināšanas nevar nodot citiem; tas, ko var nodot citiem, ir pašu šo citu pārdzīvojums; it kā objektīvās zināšanas ir pašu citu pārdzīvojums; citam ir jābūt gatavam saņemt šīs otra cilvēka zināšanas.

*

Zinātne vēlas radīt un izmantot objektīvas zināšanas; zinātnei liekas, ka objektīvas zināšanas ir tās zināšanas, kuras ir apzinātas.

*

Dzīvās organizācijas nevar raksturot, fiksējot to īpašības; dzīvās organizācijas ir jāuztver kā vienoti veselumi.

Var sacīt, ka dzīvie organismi ir adaptēti apkārtējā vidē un no apkārtējās vides saņem informāciju, lai adaptētos; šī informācija it kā ir kodēta ģenētiskajā un nervu sistēmā; taču nav atbilde uz jautājumiem, kā tas notiek un kāda informācija ir kodēta ģenētiskajā un nervu sistēmā. Mums nav atbilde arī par nervu sistēmas funkcionālo organizāciju.

*

Problēma ir sekojošā: izziņa ir bioloģiska parādība; tāpēc ir divi jautājumi: 1) Kas ir izziņa kā funkcija un 2) kas ir izziņa kā process?

Domāšana ir neirofizioloģisks process nervu sistēmā, kuras viena daļa mijiedarbojas ar savu noteikto stāvokli tā, it kā tie būtu viens no otra neatkarīgas izpausmes; šie procesi nosaka uzvedību, un šādi interpretēts domāšanas process nav atkarīgs no valodas.

*

Herberts Maršals Makluens (*Herbert Marshall McLuhan*, 1911-1980) slavenu frāzi „*The Medium is the Massage*” iekļāva grāmatā, kura iznāca 1967.gadā un kurai ir līdzautors – grāmatu grafiķis Kventins Fiore (*Quentin Fiore*, 1920). Grāmata „Gūtenberga galaktika” iznāca 1962.gadā. Tajā figurē metafora „globālā sādža” – iespēja pārraidīt informāciju uz jebkuru vietu.

*

Labi zināmas ir informācijas ambīcijas – „informācija izšķir visu”. Tagad tiek izdarīta zināma korekcija, jo informācijas apjoms vairs neko neizsaka. Informācija ir pieejama visiem, un informācijas pieejamība vairs negarantē prioritāti. Tagad saka – „informācijas analīze un secinājumi par pieejamo informāciju izšķir visu”.

Kas ir informācija? Tas ir jautājums, uz kuru var būt visdažādākā atbilde. Dažādību nosaka informācijas eksistences vide – konteksts. Taču tajā pašā laikā ir skaidrs sekojošais. Informācijai piemīt duāls raksturs: runa ir par fenomenu, kas sastāv no divām daļām.

Pirmkārt, notikuma.

Otrkārt, paziņojuma.

Par informāciju mēs tradicionāli dēvējam gan notikumu, gan paziņojumu. Informācija ir paziņojums par notikumu. Piemēram, paziņojums par ugunsgrēku. Var teikt: bez reālā ugunsgrēka nevar būt paziņojums. Lai būtu informācija, kaut kam ir jānotiek.

Informācija ir abstraktas zināšanas, kas atspoguļojās paziņojumā. Paziņojums ir valodisko simbolu izkārtojums. Paziņojums ir notikuma kodēts ekvivalents.

*

Platona dialogs „Fedrs” ir nozīmīgs no komunikācijas vēstures viedokļa. Dialogā Sokrāts atsaucās uz ēģiptiešu dievu, kurš izdomāja ģeometriju, astronomiju u.c., kā arī rakstību. Dievs devās pie Ēģiptes cara Tamusa, lai ieteiktu izmantot viņa izgudrojumus. Dievs-izgudrotājs rakstību rekomendēja kā gudrības un atmiņas līdzekli priekš ēģiptiešiem. Taču cars bija pretējās domās, jo viņaprāt rakstība veicinās atmiņas novājināšanos un zudumu. Pierakstot vajadzīgo informāciju, cilvēki vairs nevingrinās savu atmiņu. Cilvēki sāks atcerēties tikai lietu un parādību ārējo pusi, bet nevis būtību, kas tiks fiksēta rakstveidā. Cilvēku zināšanas sāks balstīties nevis uz iekšējiem risinājumiem, bet papildmateriālu – rakstītajiem tekstiem. Rakstība sniegs cilvēkiem pastarpinātu, bet nevis īstu gudrību. Cilvēki daudz zinās no tekstiem un zinās bez mācīšanās. Cilvēki sāks tēlot vizzinošus cilvēkus, ar kuriem būs grūti sazināties.

*

Dispersijas pasaule ir totālas provinces pasaule. Tā ir pasaule, kura visa ir viena liela province. Tā ir pasaule, kurā izzūd kultūras centri. Tā ir pasaule, kas pārvēršas par vienu lielu kultūras centru.

Dispersijas pasaules galvenais instruments – Internets. Dispersijas pasaules galvenais materiāls – profesionālā kultūra.

Dispersijas pasaulē sabrūk nacionālās kultūras kā vienoti centri. Profesionālā kultūra

izklaidējās pa visu planētu.

*

XX gadsimta sākumā valdīja uzskats, ka ar masu cilvēkiem var „strādāt” tiešā veidā: mediji viņiem adresē informāciju, ko masu cilvēki izlasa. Un ar to pilnīgi pietiek, lai ideoloģiski ietekmētu masu cilvēkus. Taču tika noskaidrots, ka masu komunikācijā ir arī citi faktori. Piemēram, uzskatu līderi. Tie ir cilvēki, kuri seko līdzī informācijas plūsmai un par izlasīto informē pārējos masu cilvēkus. Masu cilvēki paši nelasa un informāciju iegūst no uzskatu līderiem. Uzskatu līderi lasa, klausās medijus.

*

Ārzemēs ir daudzi zinātniskie centri, kas analizē Interneta ietekmi uz sabiedrību. Piemēram, Oksfordas Interneta institūts. Tā darbībā viena no zinātniskajām tēmām ir „piektās šķiras” (*Fifth Estate*) koncepcijas izstrāde. Zinātnieki vadās no Rietumu civilizācijas tradicionālo šķiru uzskaitījuma: 1) garīdzniecība, 2) aristokrātija, 3) „tauta”, 4) proletariāts un jaunā, piektā, šķira – Interneta tīklu tīkls.

Internets tiek definēts kā 1) tehnoloģiskā novitāte informācijas pārraidīšanai, 2) informācijas atklātuma vai slēpšanas platforma, 3) tīklu tīkls, ļaujot dibināt dažādās kombinācijās sakarus starp indivīdiem un cilvēku grupām.

*

Rietumu universitātes pievērš ļoti lielu uzmanību t.s. komunikatīvajai izglītībai jeb komunikatīvajai kompetencei. Rietumos ir milzīgi plaša speciālā literatūra par to, kas elementāri jāzina katram cilvēkam, dažādu profesiju pārstāvjiem. Eksistē metodiskā literatūra par to, kas jā māca studentiem, kādi lekciju kursi ir jāorganizē utt. Pakalpojumu ekonomika no cilvēkiem prasa komunikācijas spējas. To prasa darba sludinājumos arī Austrumeiropā, taču izglītībā komunikatīvās kompetences radīšanai netiek pievērsta nekāda uzmanība.

ASV Nacionālā komunikācijas asociācija tiecas atbildēt uz jautājumu, kāpēc ir vajadzīga komunikatīvā kompetence. Atbildē tiek minēts sekojošais: personības pilnvērtīgai attīstībai, karjerai, biznesam, pasaules pilsoņa apziņas nostiprināšanai.

ASV universitātēs komunikācijai veltītie studiju kursi ietilpst obligāto priekšmetu grupā;

studentiem ir jāizvēlās vajadzīgie kursi no sekojošā piedāvājuma: 1) publiskās uzstāšanās pamati, 2) starppersonālā komunikācija, 3) organizācijas komunikācija, 4) ietekme un pārliecība, 5) komunikācijas teorija.

*

Manipulāciju iespējamību netieši izskaidro kognitīvās psiholoģijas sasniegumi.

1. sasniegums. Cilvēku uzvedību, darbību nosaka iekšējie mentālie procesi. Cilvēka uzvedība, darbība nav ārējās pasaules atspoguļošanās.

2. sasniegums. Katrā cilvēkā ir kaut kāds „apriors mehānisms” (pirms pieredzes dots mehānisms), kas nosaka izpratni, zināšanas; jebkura informācija tūlīt nonāk šī mehānisma varā; šis mehānisms ir kaut kādu stabilu zināšanu shēmas, kas nosaka informācijas izpratni; cilvēks visu izprot, balstoties uz šīm shēmām.

3. sasniegums. Cilvēku var vadīt, ja iedarbojās uz viņa zināšanu ieguves procesiem.

4. sasniegums. Uz cilvēku ir jāiedarbojās ar jaunu informāciju, bet nevis jācenšās pārveidot cilvēkā viņa „vecos” priekšstatus.

5. sasniegums. Informācija nav jākorrigē – jānoklusē, jāizkropļo. Taču ir jārada tādi apstākļi, kad attiecīgā informācija iegūst citu jēgu (salīdzinot ar cilvēka iepriekšējām zināšanām) un rada citas (jaunas) zināšanas. Piemēram, Latvijā ir radīti tādi apstākļi, ka jebkura informācija par Krieviju iegūst negatīvu jēgu. Latvijā tas ir noticis latviešu aprobežotības dēļ. Amerikāņu kolonizatori izmanto latviešu aprobežotību. Viņiem tā ir izdevīga, jo nav jātērē nauda Krievijas kaitināšanai. Latvieši, pateicoties savai aprobežotībai, to izdara par velti.

6. sasniegums. Ja cilvēka kognitīvajā potenciālā nav racionālas shēmas, tad ar racionāliem līdzekļiem viņu nevar pārliecināt; cilvēks vispār ir racionāls dzīvnieks, un viņa racionālās shēmas ir konstruētas saskaņā ar viņa paša izvēlētajām patiesībām. Savu patiesību izvēlē cilvēks var uzticēties Dievam, var nodoties pašapmānam, mānot sevi patiesību izvēlē.

7. sasniegums. Komunikācija ir koordinēta uzvedība, kuru viens otram veicina sociālās kopienas locekļi; komunikācija nav informācijas pārraide, jo cilvēka darbību, uzvedību nosaka cilvēka iekšējie procesi, bet nevis ārējā iedarbība (informācija); komunikācijā galvenais ir nevis tas, kas tiek pārraidīts (informācija), bet gan tas, kas notiek ar cilvēku, kuram ir adresēta informācija.

8. sasniegums. Ja nevar izmanīt situāciju, tad ir jāizmaina attieksme pret doto situāciju. Tātad – svarīgi ir izmainīt savu attieksmi pret situāciju (paplašināt situācijas interpretācijas robežas). Tā rezultātā reāli izmainās arī pati situācija, iegūstot jaunu veidolu.

*

Apziņa vispār ir kognitīva izpausme, jo apziņa ir organiski vienota ar izziņu, – apziņa formējās izziņas rezultātā, kad cilvēkā atspoguļojās apkārtējās vides materiāls, bet apziņas saturs ir zināšanas par pasauli, kas ir iegūtas izziņas darbības (kognīcijas) rezultātā.

Lingvisti, psihologi, etnogrāfi u.c. lieto jēdzienu „valodiskā apziņa”. Zinātnieki var analizēt, piemēram, valodas etnokulturālo specifiku, valodas un nacionālās apziņas sakarības, u.tml. Valodisko apziņu intensīvi pēta psiholingvistikā, jēdzienu „apziņa” un „valodiskā apziņa” lietojot sinonīmiski.

Valodiskās apziņas pētījumos tiek runāts par valodas lietošanas noteikumiem, valodas struktūru un iekļaušanos apziņā, taču var nepievērst uzmanību psiholoģiskajām reālijām minētajos procesos. Tagad psiholingvistikā uzmanību pievērš komunikatīvi antropoloģiskajai ievirzei lingvistikā. Tas tāpēc, ka tagad vairs neinteresē valodas funkcionēšana atrauti no cilvēka un viņa esamības vides. Tagad pret valodu neizturās abstrahēti no cilvēka un tikai kā vārdu un gramatikas izpausmi. Tagad pēta valodas un komunikācijas psihiskos mehānismus – asociatīvi verbālos tīklus, asociatīvos laukus utt. Tādējādi valodiskās apziņas jēdziens tagad apzīmē psihisko mehānismu kopumu, kas vienots ar valodas funkcionēšanu apziņā, nodrošinot cilvēka runas darbību.

Valodiskā apziņa ir kognitīvās apziņas komponents – viens no kognitīvās apziņas veidiem, nodrošinot valodiskās „operācijas”. Šis veids cilvēkā pilnveidojās visu mūžu. Valodiskā apziņa un tajā ietilpstošā kognitīvā apziņa ir vienota ar plašāku izpausmi – komunikatīvo darbību jeb komunikatīvo apziņu.

Kas ir komunikatīvā apziņa? Komunikatīvā apziņa ir komunikatīvo zināšanu un mehānismu kopums, kas nodrošina visu cilvēka komunikatīvās darbības kompleksu: apziņas komunikatīvos uzstādījumus, mentālo komunikatīvo kategoriju kopumu, sabiedrībā pieņemtās normas un noteikumus komunikācijā. Praktiski tas nozīmē, ka komunikatīvā apziņa nosaka, kādā intonācijā, ar kādu sejas izteiksmi, žestiem, kādu jāievēro telpisko distanci starp komunikantiem, kad, piemēram, sasveicināties ar otru cilvēku.

Mentālās komunikatīvās kategorijas ir elementāri jēdzieni jeb koncepti, kas sakārto cilvēka zināšanas par saziņu un tās realizācijas nosacījumiem. Piemēram, mentālās komunikatīvās kategorijas ir klusēšana, strīds, konflikts, spiediens, dialogs, monologs, oficiāla runa utt.

Tagad sāk pieaugt interese par tautas komunikatīvo apziņu, no 1989.gada tiek lietots jēdziens „komunikatīvā uzvedība”.

*

U.Maturānas un F.Vareli grāmata „Izziņas koks: cilvēka izpratnes bioloģiskās sekas” („*El Arbol del Conocimiento: Las Bases Biologicas del Conocer Humano*”) iznāca 1984.gadā, kardināli ietekmējot daudzu zinātņu turpmāko virzību. Izziņa/apziņa tiek pētīta kā bioloģisks fenomens. Grāmatā ietvertās tēzes tiek izmantotas šo rindu autora refleksijās. Par „izziņas

bioloģiju” jau bija runa agrāk.

*

XXI gadsimtā zinātne balstīsies uz četriem komponentiem: 1) bio, 2) info, 3) nano, 4) kognīto. Informācijas apjoms dubultojās apmēram ik pēc pieciem gadiem. Tāpēc informāciju ir jāprot apstrādāt un atlasīt, ko var realizēt kognitīvās tehnoloģijas.

Smadzeņu augstākās funkcijas: atmiņa, uzmanība, runa, domāšana, orientācija. Tās ir kognitīvās funkcijas, kas var palīdzēt atlasīt informāciju. Tāpēc jāpilnveido ir šīs funkcijas. Tāpat ir uzdevums šīs funkcijas pārnest uz elektronisko elementu iekārtām. Tāpēc aktuāla ir neurosemantika – automātiska informācijas tematiskā strukturēšana lielā ātrumā.

*

Interneta specifiku attiecīgajā videominilekcijā par komunikācijas hegemoniju (2012) raksturoju sekojoši. Interneta specifikā ietilpst vairākas priekšrocības un komunikatīvās īpašības.

1. Intelektuālais placdarms (piemēram, intelektuālā Interneta TV).
2. Kreativitātes aktivizēšana (radošā personība nesastopas ar birokrātiski formālistiskiem un profesionāli kanoniskiem ierobežojumiem).
3. Sociālais adekvātums (Internets kalpo sociālajām grupām – subkultūrām).
4. Individualizācija (Internets kalpo atsevišķam indivīdam).
5. Hierarhijas neesamība (ne autoru, ne tekstu u.c.).
6. Identitātes virtualizācija (iespēja proponēt, mainīt identitāti).
7. Interaktīvisms.
8. Dispersijas pasaule: intelektuāli un mākslinieciski radošo procesu un tā rezultātus izklīdē pa visu planētu, likvidējot „kultūras centrus”.

*

XX gs. beigās plašie saziņas līdzekļi (PSL) radikāli izmainīja savu misiju. PSL sāka nodarboties ne tik daudz ar informācijas izplatīšanu. PSL faktiski kļuva par „mīksto spēku”. PSL tādējādi pārvērtās par „mīkstā spēka” ieroci, kalpojot politiskās varas interesēm. PSL

kļuva par noteiktu politisko, ekonomisko, ideoloģisko interešu ruporu, kā arī no šo interešu aizstāvēšanas viedokļa veicot kontrpropagandu.

*

XXI gs. nākas runāt par informatīvo ģeopolitiku. Tā ir globālās informācijas telpas „apsaimniekošana”, kas ir attiecīgo spēku sacensība globāli planetārā mērogā. Informācijai ir jāvirzās pirms politikas. Tātad – pirms konkrētajiem politiskajiem pasākumiem, sagatavojot sabiedrisko domu. Šī atziņa bija pazīstama jau XX gadsimtā.

*

Noosfēra – saprāta sfēra. Šo jēdzienu ieteica Sorbonas matemātikas profesors Eduards Lerua (1870-1954). Par biosfēras pāreju noosfērā rakstīja V.Vernadskis (1863-1945). Noosfēras popularitāte stimulēja politologus lietot jēdzienu „noopolitika”. „Noos” – sengrieķu valodā apzīmē cilvēka prātu.

Par noopolitiku dēvē starptautisko politisko stratēģiju informācijas sabiedrībā, kad tiek likts akcents uz ideju, interešu, normu, likumu, morāles prioritāti, savas funkcijas veicot ar „mīksto spēku”, bet nevis „cieto spēku”.

*

Cilvēce ir vienots veselums, kas attīstās kā sistēma. Šo sistēmu ietekmē divi procesi. No vienas puses sistēmu ietekmē stihiskās vadības procesi, kas ir apzinātu darbību rezultāts bez seku paredzēšanas un iepriekšējas analītiskās prognozes. No otras puses sistēmu ietekmē apzinātās vadības procesi, kas ir mērķtiecīga sociālās informācijas translēšana, jau iepriekš paredzot noteiktas sekas.

*

Par politisko konstruktīvismu tiek dēvēta starptautisko konfliktu un starptautisko attiecību tehnoloģiju metodoloģiskās analīzes skola, apsteidzot neoreālisma un neoliberalisma politiskās skolas. Politiskā konstruktīvisma pamatā ir sekojošā atziņa. Sociālā realitāte nav ne nemainīga izpausme, ne racionāli priekšnoteikta izpausme. Sociālā realitāte ir akseoloģiski un kulturoloģiski noteikta. Tātad sociālās realitātes pamatā ir vērtības un

kultūra.

Politiskā konstruktīvisma trīs galvenie principi: 1) kultūras, 2) vēsturiskā un 3) politiskā nosacītība sociālajā darbībā.

Politiskā konstruktīvisma ieskatā sociālās struktūras ir „ideju sadalītāji”. Visiem kopīgās idejas veido kultūru, kura balstās uz „lomu struktūru”. Politiskais konstruktīvisms pret struktūras izmaiņām izturās kā pret kultūras izmaiņām, bet nevis kā pret pretpolu izmaiņām, kā uzskata, piemēram, politiskais reālisms.

Racionālisti, reālisti, liberāļi nenovērtē kultūras, vēstures un politiskās aktivitātes lomu. Tātad nenovērtē zināšanu lomu. Politiskie konstruktīvistu turklāt pret zināšanām izturās kā pret kultūras nosacītu izpausmi. Zināšanas par demokrātiju, miera politiku, starptautiskajām attiecībām ir kultūras nosacītas. Tāpēc demokrātija nav universāla forma. Katrā kultūrā ir sava demokrātija un savi demokrātijas standarti.

*

Civilizācijas attīstības nelīnijiskā koncepcija šodien ir populāra. Šo koncepciju atbalstīja N.Daņiļevskis, O.Špenglers, A.Toinbijs, D.Viko, Ļ.Gumiļevs, A.Čiževskis u.c. Saskaņā ar šo koncepciju sabiedriskajā attīstībā ir uzplaukuma un pagrimuma procesi, krīzes parādības un to pārvarēšanas darbība, kas notiek svārstīgi, viļņveidā, cikliski.

Līnijiskā vēstures koncepcija atzīst taisnvirziena attīstību: O.Konts, G.Spensers, modīgi „uzpiārētais” F.Fukujama u.c.

*

Cilvēces vēstures obligāts atribūts ir dumpji, protesti, mītiņi, piketi, revolūcijas, sacelšanās. Minētā atribūta subjekts ir sociālais fenomens, ko mēdz saukt par pūli, masu.

Sociologiem pūlis ir nejauša cilvēku kopa, kuru apvieno īslaicīga komunikācija un kopīgas emocijas. Platons, Fukidids pazina pūļa fenomenu. Rietumos pūļa analīzei pievērsās Dž.Obers, V.Hanters, Ž.Rjūde. Krievijā – N.Mihailovskis, V.Behterjevs, M.Gernets.

*

1956.gada 11.septembrī Masačusetas Tehnoloģiskajā institūtā tika izveidota speciāla grupa „Elektriskās un elektroniskās inženierijas institūts”, kas nodarbosies ar informācijas

teoriju. Grupas sastāvā bija Noams Homskis.

*

„Kontrolējamās nestabilitātes” jeb vadāmā haosa teoriju vispirms izstrādāja N.Eldridžs, S.Gulds. Viņi balstījās uz hipotēzi par lēcienveida evolūciju, ko savukārt izstrādāja O.Šinduolfs 1950.gadā. Liela loma ir R.Toma darbiem par „nelīnijisko revolūciju” Eiropā 70.-80.gados. 1968.gadā Dž.Šarps Oksfordā aizstāvēja disertāciju „Nevardarbīgās darbības: politiskās varas kontroles iespējas”.

*

2002.gadā iznāca F.Reingolda grāmata par „gudro pūli” un „jauno sociālo revolūciju”. Šodien iezīmējās vairākas „gudrā pūļa” modifikācijas.

1) Viselementārākais pūlis; *flashmob* (pūlis – zibspuldze/uzzibēšana); plānota akcija: liels cilvēku skaits parādās sabiedriskā vietā un kaut ko deklarē īsu laiku; mērķis – absurdas situācijas, haosa demonstrēšana; viss ir novests līdz absurdam un haosam.

2) Kriminālais karnevāls – *shopping-riot* (dumpis); dedzina mašīnas, izsit vitrīnas, lai izklaidētos; nav nekādu mērķu, jo vēlas tikai izklaidēties; idiotisms, absurds, haoss.

3) „Miermīlīgs dumpis” – politisks pasākums.

CANVAS – Nevardarbīgās praktiskās darbības un stratēģijas centrs Belgradā; gatavo dumpju vadītājus no 50 valstīm, no kurām jau 12 valstīs nomainīja valdību. Protams, no ASV interešu viedokļa.

Šodienas sociumā neeksistē reakcija, kāda parasti vienmēr rodas komunikācijā ar paradoksālām, idiotiskām, alogiskām izpausmēm. Šodienas sociumā faktiski nav nekāda reakcija. Šodien medijos var atklāti rakstīt un stāstīt par idiotiskiem risinājumiem. Atklāti tiek apspriesti politiskās varas gāšanas organizatoriskie, tehniskie, finansu jautājumi „Gudrā pūļa” darbībā pret valdību. Ja agrāk dumpju organizētāji slēpa savus plānus, tad šodien nekas netiek slēpts.

*

Labi ir zināma sistēmiskās pieejas pielietošana matemātikā, ģeoloģijā, bioloģijā u.c. Jaunākajā periodā (no XX gs. otrās puses) plaši tiek pielietota arī informatīvā pieeja. Tajā visu nosaka informācijas izpratne. Informācijas jēdziens ir kļuvis par vienu no galvenajiem

jēdzieniem zinātnē.

Mūsdienu zinātne uzskata, ka nedzīvajā dabā nevar būt mērķi. Nedzīvā daba eksistē bez noteiktas mērķtiecības. Turklāt dzīvo organismu realizētajiem informatīvajiem procesiem vienmēr ir mērķis. Jebkuru dzīvo organismu var uzskatīt par informatīvu sistēmu. Pie tam dzīvam organismam piemīt imanenta tieksme informatīvai saskarsmei, kas principiāli atšķiras no cita veida (fiziskās, ķīmiskās, bioloģiskās) saskarsmes. Ar to dzīvās sistēmas atšķiras no nedzīvajām sistēmām. Dzīvās sistēmas ir dinamiskas un atvērtas sistēmas. Zinātne uzskata, ka dzīvo sistēmu evolūcijas pamatā ir informatīvais faktors. Tātad – noteikta mērķtiecība.

*

Mūsdienās definīciju daudzveidība saglabājās. Tā, piemēram, matērija mūsdienu izpratnē ir vielas, enerģijas un organizācijas vienotība. Bet tā ir tikai viena no matērijas definīcijām. Sastopama informācijas izpratnes daudzveidība. Šodien nav viena definīcija, kā arī nav viena koncepcija par informāciju.

Var pieņemt, ka ir divas galvenās koncepcijas par informāciju.

1.koncepcija. Informācija ir neatņemama īpašība jebkurai materiālajam objektam; t.i., informācija ir matērijas atribūts.

2. koncepcija. Informācija ir augsti organizētu sistēmu funkcionālā īpašība. Informācija neeksistē nedzīvajā dabā pati par sevi. Informācija nav visas matērijas atribūts, bet tikai minēto sistēmu atribūts. Informācija radās reizē ar dzīvības rašanos. Informācijas procesi vienmēr ir saistīti ar vadības un pašorganizācijas procesiem. Informācija rodas tikai tajā vidē, kur ir informācijas avots un informācijas adresāts.

Otrajā koncepcijā aktuāls kļūst jautājums par dzīvo sistēmu evolūciju. Evolūcijas pamatā ir noteikta attīstība. Bet kas ir attīstība? Attīstība ir neatgriezenisks, konkrēti virzīts un likumsakarīgs garīgo un materiālo objektu izmaiņu process, radot jaunu kvalitāti. Attīstības pamatā nav nejauši notikumi. Attīstības pamatā ir notikumi, kuri aizsākās pašā objektā un tā mijiedarbībā ar apkārtējo vidi. Č.Darvins par dzīvo sistēmu evolūcijas faktoriem uzskatīja mainību, iedzimtību un dabisko atlasi, kuru parasti attceras vispirms, atgādinot par zinātnieka viedokli. Tagad uzskata, ka evolūcijas galvenais organizatoriskais princips ir matērijas kustības formu sarežģītība, diferenciacija.

*

Informācijas jēdzienu pieskaita tādām zinātniskajām vienībām kā matērija, laiks, telpa. Tātad pieskaita tiem jēdzieniem, kuri „nesaskaldās” sīkākos elementāros jēdzienos. Tādus

jēdzienus var dēvēt par fundamentāliem jēdzieniem, kurus parasti raksturo „izplūstoši” un pat metaforiski. Faktiski arī informāciju vienmēr uztveram kā fundamentālu būtību, kura ir cieši saistīta ar citām fundamentālām būtībām, bet nav identiska ne vienai no tām. Informācija ir ziņas par parādību un objektu būtību; proti, ziņas par parādību un objektu būtiskākajām īpašībām, parametriem un sakarībām starp šīm īpašībām un parametriem.

*

Napoleons mīlēja atgādināt, ka viens vārds ir vairāku divīziju vērts. XXI gadsimta sākumā Džozefs Najs savu „mīkstā spēka” koncepciju papildināja ar „gudro spēku”. To veido varas spēja apvienot „mīksto” un „cieto” spēku sekmīgai stratēģisko plānu realizācijai. „Mīkstais spēks” ir informācijas un tēlu vara, lingvistiska konstruēšana, realitātes interpretācija, pretrunīgu pāru (nāve-dzīvība u.c.) izmantošana. Informatīvi tehnoloģiskie sasniegumi (ātrums+apjoms) ļauj ātri kodēt apziņu. Cilvēks vienmēr ir dzīvojis reālajā pasaulē, informācijas pasaulē un simboliskajā pasaulē. Tagad dzīves realitāte kļūst svarīga tikai tad, ja tā ir atspoguļota informācijas pasaulē (PSL). Simboliskās revolūcijas nav iespējamās bez pasaules ainās radikālas transformācijas – simboliskā kapitāla izmaiņas. Tas nekas, ka var rasties sociālā iracionalitāte – haoss. Mūsdienu haosa laikmetam ir divi izskaidrojumi: 1) ASV impēriskā projekta realizācija planetārā mērogā; 2) liberālisma ideoloģijas izsmeltība; tātad Rietumu garīgā satvara izsmeltība – strupceļš.

*

Sociālajā komunikācijas teorijā tiek apspriests jautājums par objektu un priekšmetu zinātniskajā izziņā.

Objekts – materiālās vai nemateriālās pasaules kāda daļa, kura eksistē neatkarīgi no mūsu zināšanām par to. Mēs varam nosaukt objektu, uzskatīt tā ārējās pazīmes. Nav iespējams aptvert objekta visas iezīmes, īpašības, funkcijas, elementus to daudzveidībā. Tāpēc zinātne pievēršas objekta kādai daļai, aspektam.

Priekšmets – tas, ko zinātnieks izvēlās zinātniskajai izziņai, ir izziņas priekšmets. Izziņas priekšmets eksistē nevis objektīvi, bet izziņas subjekta apziņā. Izziņas priekšmetu formē zinātnieks atkarībā no savas zinātniskās disciplīnas rakstura un interesēm.

Objektus (lielus – cilvēks, Zeme, sabiedrība) pēta dažādas disciplīnas. Var uzskatīt, ka pastāv 4 objektu grupas:

- 1) Daba, kura atspoguļojās mūsu sajūtās;
- 2) Ar prātu apgūstamās jēgpilnās parādības;
- 3) Individīda psiholoģiskā pasaule;

4) Sociālā realitāte.

Atkarībā no minētā grupējuma ir 4 zinātniskās pētniecības kompleksi:

- 1) Dabaszinātnes;
- 2) Intelektuāli vispārinošās zinātnes;
- 3) Cilvēkzinātnes;
- 4) Sabiedriskās zinātnes.

Saprotams, kompleksu apzīmējumā var tikt izmantota cita terminoloģija.

*

Komunikācijas teorijā liela autoritāte ir semiotikai.

Viens no pirmajiem jaunu zinātni „semioloģiju” tiecās radīt Ferdinands de Sosīrs (1857-1913). Viņš pats tai izvēlējās minēto nosaukumu un formulēja definīciju: semioloģija ir zinātne par zīmēm, kas pēta to, kas notiek, ja cilvēks cenšas atveidot savu domu ar tādiem līdzekļiem, kuriem ir nosacīts raksturs. Sosīrs interesējās par nosacītām zīmēm cilvēku valodā. Viņš tiecās atbildēt uz jautājumiem, kā veidojās zīmes un kā tās funkcionē valodā, kādi likumi valda pār zīmēm. Sosīra jaunās zinātnes apzīmējums sastapās ar konkurenci. Čārlzs Sanders Pirs (1839-1914) ieteica jēdzienu „semiotika”.

No komunikācijas/mediju zinātniskās interpretācijas viedokļa semiotikā zināms uzplaukums bija XX gs. 60.gados. Tolaik radās vislakoniskākais semiotikas skaidrojums – zinātne par zīmēm. Tas nozīmē, ka var pētīt jebkuru mediju kā zīmju sistēmu.

Sastopams viedoklis, ka semiotika nav zinātne klasiskajā izpratnē. Semiotika drīzāk ir teorētiskā pieeja komunikācijas teorijā. Semiotisko pieeju izmanto daudzas zinātnes: lingvistika, psiholoģija, literatūrzinātne, mākslas zinātne, sociālā antropoloģija, estētika.

Semiotikā vienmēr zināmas grūtības sagādā nepieciešamība nodalīt zīmes no lietām. Mēs esam spējīgi par lietām izteikties tikai ar zīmju palīdzību. Tātad, nomainot lietas ar zīmēm. Pirs rakstīja par to izskaidrojoši. Viņam lietas ir lietas pašas par sevi, bet zīmes ir universiāls medijs starp cilvēka domāšanu un lietu pasauli. Taču lietas arī pašas var kalpot kā simboliska zīme. Piemēram, Bībele. Tas rada grūtības lietu un zīmju nodalīšanā.

Semiotika nodarbojās tikai ar zīmēm. Tādējādi semiotika pret visu izturās kā pret zīmēm, un semiotikai nav noteikts pētnieciskais priekšmets.

Taču sastopama savādāka pieeja. Semiotikā ir vēlēšanās pret jebkuru lietu izturēties tā, it kā lieta būtu veidota un funkcionētu kā valoda. Tāda pieeja tiek dēvēta par semiotisko metodi. Saskaņā ar šo metodi visu var aprakstīt kā valodu. Semiotika tādējādi kļūst par valodas metaforisku attiecināšanu uz visiem nelingvistiskajiem fenomeniem. Tas faktiski liecina par

valodas fetišizāciju, pārvēršot valodu par universiālu izziņas instrumentu.

Semiotikā eksistē novirziens, kura pārstāvji centrā izvirza jēdzienu „teksts”. Par tekstu tiek dēvēta jeb kura lieta.

*

Attieksmē pret tekstu (semiotiskā nozīmē) ir sastopamas vairākas pieejas,

1. Strukturālistiskā pieeja.

Teksta pamatā ir struktūra, kas ir objektīva. Struktūra pastāv neatkarīgi no interpretācijas. Struktūras ir universiālas un funkcionē kā matricas, nodrošinot jebkura kultūras elementa pastāvēšanu. Struktūra ir līdzīga valodai, kuru var pētīt ar lingvistikas vai semiotikas palīdzību.

2. Intertekstuālā pieeja.

Visa pasaule ir teksts un attiecības starp tekstiem. Elementi, kuri veido tekstu, var tikt izmantoti citu tekstu veidošanā, kā arī var norādīt uz citiem tekstiem. Tekstu analīzē notiek citos tekstos sastopamo „citātu” meklēšana. Teksts kļūst maksimāli atvērts, zaudē savu iekšējo vienotību, kas nevienam faktiski neinteresē. Visus interesē atrast „klejojošus citātus” no viena teksta uz otru tekstu. Rodas patiesības krīze, jo „citātu” meklēšana pārvēršas pašmērķīgā spēlē. Poststrukturālismā valda citātu, parafrāžu migrācijas pierādīšana. Tādējādi kultūra pārvēršas par sasniegto zināšanu summu. Kultūrā nekas nerodas no jauna. Tā ir tipiska postmodernistiska konstrukcija.

3. Semiozes pētīšana.

Šajā pieejā galvenais ir tas, kā rodas zīmju struktūras no noteiktas „nezīmju” realitātes – dabas (t.i., „dzīves”, „instinktiem”, „psihes”). Pīrs rakstīja, ka cilvēki nevar bez zīmēm domāt. Cilvēkiem nav tieša pieeja realitātei. Cilvēki realitātei var tuvoties tikai ar zīmju palīdzību. Starp realitāti un cilvēkiem pastāv zīmes. Zīmes ir sociāls īpašums, un sabiedrība nosaka zīmju nozīmi. Patiesības kritērijs kļūst sociālais konsenss. Patiesība ir konvencionāla parādība. Zīmes ir tas viss, no kā var ģenerēt nozīmi (vārdus, tēlus, skaņas, žestus). Katra zīme (Sosīra tradīcijā) sastāv no 1) apzīmējuma un 2) apzīmētāja. Zīmes ir organizētas kodos: a) ar paradigmu palīdzību – vertikālais līmenis; b) ar sintagmu palīdzību – horizontālais līmenis. Paradigma: asociatīvi saistītu zīmju kopums. Piemēram, kādas valodas vārdnīca. Sintagma: mijietekmīgo zīmju pareiza kombinācija. Piemēram, teikums kā vārdu sintagma. Teksta sintagmātiskā analīze ir teksta izpēte kā naratīvas pēctecības izpēte. Teksta paradigmatiskā analīze ir veltīta tam, lai noskaidrotu, kāpēc attiecīgā paradigma tiek izmantota specifiskā kontekstā. Strukturālisma metode aizraujās ar paradigmu pētīšanu kā bināras vai polāras opozīcijas. K. Levi-Stross un citi uzskatīja, ka binārās opozīcijas veido bāzi „sistēmu klasifikācijai” kultūrā.

*

Lotmans kritiski vērtēja Jākobsona komunikācijas modeli. Viņaprāt tas esot pārāk tehnicistisks. Lotmans valodu uzskatīja par kodu ar savu vēsturi. Kods + koda vēsture. Tātad koda kulturoloģiskā dzīve. Ja valodas vietā ir kods, tad tā ir mākslīga valoda un ideāls modelis abstrakcijām.

*

Sinhroniskā komunikācija – reālajā laikā bez tehniskā starpnieka. Asinhroniskā komunikācija – komunikācija „nereālajā laikā” (ar tehnisko starpnieku – telefonu, vēstuli, faksu u.c.). Masu komunikācija vienmēr ir asinhroniska.

*

Nav ideoloģiski neintrālu zīmju sistēmu; zīmes funkcionē, lai norādītu un pārliecinātu. Cilvēki tiek ideoloģiski organizēti ar kodu starpniecību.

*

Psihiskās komunikācijas teorija atzīst, ka cilvēka komunikācija ar apkārtējo pasauli sākās jau embrionālajā stadijā. Cilvēka komunikatīvā telpa sastāv no skaņām, gaismas, taktiliskām sajūtām un citiem sensoriskiem stimuliem. Jau mātes vēderā 4.-6.mēnesī notiek psihikas formēšanās, kas realizējās saskarsmē ar ārējiem psihiskajiem stimuliem. Kopējā psihiskā enerģija ir cieši saistīta ar sensorajiem stimuliem. Atsevišķi speciālisti uzskata, ka komunikācija sākās tikai otrajā mēnesī pēc piedzimšanas.

Komunikāciju var uzskatīt kā psihofizioloģiski nosacītu procesu, kura nepieciešamību cilvēka organisms izjūt endogēmā stadijā. Komunikāciju var uzskatīt kā primāro psihiskās aktivitātes formu, atstājot otrajā plānā tādas psihiskās aktivitātes formas kā seksuālās dziņas, pašsaglabāšanās instinktus.

Sestajā mēnesī bērnam jau ir jūtu orgānu sistēma pilnā mērā attīstīta, ļaujot viņam uztvert skaņu, gaismu, siltumu, aukstumu, garšu, taktiliskās sajūtas. Jau mātes ķermenī rodas citas pasaules izjūta, spējot diferencēti izjust savu ķermeni un ārējo pasauli. Izjūtas rada komfortu, pašapmierinātību.

Dzemdības ir atsevišķs komunikatīvs process: pārtrūkst harmoniskā vienotība ar mātes ķermeni, mātes psiholoģiskais un fizioloģiskais stāvoklis zāļu un citu apstākļu ietekmē radikāli

izmainās, izmainās komunikatīvā vide vispār – spilgta gaisma, svešas balsis, instrumentu skaņa, smaržas, nesavlaicīga nabas nogriešana. Dzemdības ir psiholoģiski traumējošs process.

*

Šenona-Vinera komunikācijas modelis: informācijas avots-raidītājs/signāls-troksnis/trokšņa avots/uztvertais signāls-uztvērējs-mērķis.

Modeļa nepilnības no starppersonālās komunikācijas viedokļa: starppersonālajā komunikācijā vienmēr eksistē noteikts konteksts - vispārējā kopīgā valodiskā situācija; starppersonālā komunikācija notiek ne tikai ar valodas palīdzību, bet arī neverbālajiem līdzekļiem; starppersonālās komunikācijas dalībniekiem ir jābūt kopīgam priekšstatam par lietoto simbolu nozīmi (verbālo un neverbālo); starppersonālā komunikācija ne tikai vēlas panākt izpratni, bet arī ietekmi; starppersonālajā komunikācijā notiek gan runāšana, gan klausīšanās.

*

Romana Jākobsona komunikācijas modelis: adresants – konteksts/paziņojums/kontakts/kods – adresāts.

Katrā modeļa elementā izpaužas noteikta valodas funkcija.

1. Adresants ir valodas ekspresīvo (emotīvo) funkciju. Adresants savā valodā apliecina savu attieksmi pret teikto paziņojumu gan ar intonāciju, gan ar žestiem, mimiku utt.

2. Konotatīvā valodas funkcija izpaužas paziņojumā, kad paziņojumā tiek fiksēta orientācija uz adresātu, lietojot vēlamības, pavēles formas. Ar valodas konotatīvās funkcijas palīdzību izdara „spiedienu” uz adresātu.

3. Kontakts ir saistīts ar fatisko funkciju: tiek norādīta orientācija uz kontaktu, kad svarīgi ir akcentēt nevis informāciju, bet pašu kontaktu (faktiski runa ir par „tukšu” sarunu, lai tikai uzturētu kontaktu).

4. Metavalodiskā funkcija ir saistīta ar koda lietošanu. Nezinot kodu (vārdu nozīmi), varam to noskaidrot.

5. Poētiskā funkcija atspoguļojās paziņojumā, padarot to iedarbīgāku ar dažādiem poētiskajiem līdzekļiem.

6. Referentīvā (denotatīvā, kognitīvā) funkcija ir saistīta ar kontekstu, pievēršot uzmanību paziņojumā minētajiem objektiem.

Kā jau tika minēts, Jurijs Lotmans kritiski vērtēja Romana Jākobsona komunikācijas modeli. Tas esot pārāk abstrakts. Lotmans akcentēja adresanta un adresāta kodu atšķirību, ko, piemēram,

nosaka atmiņas dažādība. Kods ir saistīts ar noteiktu attīstības vēsturi, attīstības iezīmēm. Nav identisku kodu. Komunikācijas pamatā ir adresanta un adresāta atšķirības, dažādība.

*

Atsevišķu pasauli veido kognitīvie procesi, kognitīvās tehnoloģijas, kognitīvās metodes. Galvenais jautājums: kā cilvēki iegūst zināšanas un kā cilvēki glabā zināšanas. Mērķis: iedarboties uz minētajiem procesiem, jo tad var vadīt cilvēku: iedarboties uz cilvēka uzvedību un darbību; cilvēks darbojas un uzvedās atkarībā no savām zināšanām. Mērķa sasniegšanā zināmu efektivitāti var panākt, uz cilvēku iedarbojoties ar jaunu informāciju, bet nevis cenšoties pārveidot cilvēkā vecos priekšstatus. Kognitīvās metodes būtība ir faktoru analīze un vadība, kas ietekmē uztveri. Kognitīvie faktori ir tie faktori, kas ietekmē uztveri. Piemēram, melnbaltās fotogrāfijas liekas vecākas, dokumentālākas, salīdzinot ar modernajām krāsu fotogrāfijām. Kognitīvo tehnoloģiju uzdevums ir nevis izmainīt informāciju, bet radīt tādus apstākļus, kad attiecīgā informācija iegūst citu jēgu un rada citas zināšanas. Palīdzēt var valodas izvēle, jaunas paradigmas un sociālo mītu konstruēšana. Kognitīvo tehnoloģiju atsevišķu grupu veido tehnoloģijas, kas izmaina cilvēka sociālo uzvedību: vērtību orientāciju, sociāli operatīvo motivāciju.

*

Sociālajos servisos veidojas draugu loks, draugu draugi, draugu draugu draugi. Draugi var būt pazīstami aktieri, modeles, sportisti, kas ir mākslīgi piesaistīti. Draugos var būt mirušas personas, izdomātas personas. Sociālajos servisos dažās dienās var izveidot draugu/produkta fanu grupu. Tās apjomu var formēt pēc saviem ieskatiem- simtiem, tūkstošiem lielu. Grupu formēšanai ir sava tehnoloģija sociālajos servisos.

*

Albert-Laszlo Barabasi pēta sociālos tīklus. To pamatā esot sarežģītu nelīnijisku pašorganizācijas sistēmu principi. Sociālie tīkli ir Internetā, finansu sfērā, zinātnē u.c. Šajos tīklos ātri izplatās virusi, informācija, slimības, pārliecība, zināšanas utt.

Pareizi izmantojot sociālos tīklus, vairākuma uzskatus var koriģēt 10% pārliecināti konsolidēti domubiedri. Tātad sociāli ideoloģiskās manipulācijas nodrošina sociuma 10% pārstāvju konsolidēta darbība.

Barabaši pētnieciskie secinājumi:

1.jebkuru sarežģītu sociālo sistēmu var vadīt; 2.vadīšanas instrumenti ir atkarīgi no tīkla struktūras: jo vienkāršāka struktūra, jo vieglāk to var vadīt; 3.tīklu vadību nodrošina „draiveri”: tīkla mezglu zināms daudzums, uz kuru iedarbojoties var izmantot visu tīklu; 4.jo „draiveram” ir lielāki sakari, jo tas mazāk spēj ietekmēt tīklu.

„Draiveri” nav puļa elki; nav populāri blogeri. „Draiveri” ne tikai savāc informāciju no citiem un ne tikai sniedz jaunu informāciju. „Draiveri” ir „pelēkie baroni”, kuri informāciju pārraida no tīkla viena mezgla uz citiem mezgliem.

*

Sociāli garīgajā sfērā – tajā sfērā, uz kuru tradicionāli attiecās propaganda, aģitācija, ideoloģija – jau labu laiku ir konstatējamas lielas izmaiņas. Tagad eksistē jauni apzīmējumi un jauna tehnoloģiskā pieeja. Cilvēka radošais gars „strādā” arī šajā jomā, un rada ne tikai jaunas sadzīves preces. Tiek radīti jauni līdzekļi garīgās sfēras kontrolei un vadībai. Tehnoloģiskā pieeja kļūst arvien rafinētāka. Ja vēl nesen nācās runāt par informācijas karu, tad tagad izvērsās psiholoģiskais karš. Psihotehnologi neiedarbojās uz kultūras kodiem, bet uz psihiku, apejot kultūras kodus. „Arābu pavasaris” ir psiholoģiskā kara piemērs. Cilvēki tika psiholoģiski ietekmēti, iedarbojoties uz viņu psihi.

*

Jēdzienu „kognitīvistika” lieto dažādās nozīmēs. Dažādību nosaka kon teksts. Faktiski vienmēr ir runa par prāta spēju uztvert un apstrādāt ārējo informāciju. Psihologi pēta „psiholoģiskos stāvokļus” – pārliecību, velmi un nodomus. Kognitīvistiskie procesi ir vienoti ar atmiņu, uzmanību, darbību, lēmumu pieņemšanu, iztēli. Emocijas neietilpst kognitīvistiskajos procesos. Kognitoloģija – zinātne par domāšanu. Kognitīvistisko procesu imitēšana – mākslīgais intelekts.

*

Rekomendācija apziņas „nesabojāšanai”: pārtraukt skatīties TV vismaz divas nedēļas; pēc tam cilvēks kļūst vērtīgāks pret TV programmu saturu.

*

Elementāri manipulācijas paņēmieni: 1) izmantot autoritātes viedokli; 2) ikdienišķi mierīgs

stāstījums par „trakām” lietām; 3) publiskā badošanās (faktiski ārstniecisks process jauniem stipriem pušiem); 4) apvārdošana – „trollings”; 5) iedarboties uz emocijām, bet nevis prātu; 6) bumeranga efekts: izturēties naidīgi, lai „tauta” sāktu žēlot; 7) uzvarētāja efekts: pirmais paziņo par savu uzvaru; 8) klātbūtnes efekts: „roportāža no...”; 9) informācijas blokāde: pretiniekam neļauj izteikties; 10) melīga analogija.

*

R.Niksons (ASV prezidents) skaidroja, ka vērtīgāk ir ieguldīt vienu dolāru propagandā un informācijā nekā 10 dolārus iztērēt bruņojumam, ko var nekad neizmantot. Savukārt japāņi skaisti saka, ka propaganda ir „domu cīņa”. Jau padomju laikā psihoterapeiti zināja, ka informatīva iedarbība cilvēkā var izraisīt stresu vai pat neirotisko stāvokli.

*

Propaganda ir tēmēta uz visiem izziņas procesa elementiem: uztveri, emocijām, domāšanu, atmiņu. Propagandas komponents ir aģitācija: operatīva, situatīva, konkrētas tēmas propaganda. Politiskajā komunikācijā ietilpst 1) politiskā propaganda, 2) politiskais PR, 3) politiskā reklāma.

*

Neirofiziologi šodien satraukti brīnās par to, ka neviens neuztraucās par sociālo servisu *Facebook*, *Bebo*, *Twitter* veikto debilizācijas pavairošanu. Minētie servisi veicina „infantilizāciju” cilvēka domāšanā, kas „uzplauks” un sevi atklās drausmīgā mērogā XXI gs. vidū. Servisos bērni netiekās ar parādību sakarību, pēctecību un ilglaicīgu nozīmību. Bērnos mazinās uzmanības koncentrācija un tajā pašā laikā nostiprinās tieksme uz sensācijām, empātijas deficīts, nestabila pašapziņa. Servisi nevis apvieno cilvēkus, bet izolē no cilvēcisko attiecību realitātes. ASV, Lielbritānijas zinātnieki dedzīgi raksta par Interneta sociālo servisu negatīvo ietekmi. Grāmatu nosaukumi liecina par autoru attieksmi: „*The Dumbest Generation*”, „*The Net Delusion*”.

*

H.Ortega-i-Gasets rakstīja par sava viedokļa trūkumu cilvēku lielākajā daļā. „Tautai” nav idejas, bet tikai kontrastīvi vērtējumi divās krāsās: balts un melns. „Tautai” nav teorētiskās

domāšanas spējas – nav savs viedoklis, bez kā pasaulē būtu haoss. Viedoklis tāpēc ir kādam jāsniedz priekš „tautas”. Pasaulē būtu haoss un anarhija, ja kāds neveidotu un nevadītu sabiedrisko apziņu. Jau sen gudrākie prāti saprata, ka ir nepieciešama garīgā vara.

*

Garīgās varas nodrošināšanā savtīgas un tendenciozas manipulācijas sākās reizē ar masu sabiedrības rašanos XIX gs., kad ievērojami pieauga iedzīvotāju skaits. Masu vadīšana var būt divējāda: 1) konstruktīva, lietderīga, pozitīva, kalpojot cilvēku vajadzībām; 2) alkātīga, savtīga, vienusīga, apzināti iznīcinot cilvēku, kā arī iznīcinot idejisko pretinieku. Necivilizētu tautu aizspriedumus nevar pārvarēt ar saprātīgām rekomendācijām, jo nekulturāls cilvēks nav spējīgs uztvert racionālus spriedumus. Vienīgais, ko var izdarīt, lai izmainītu viņa ieskatus, ir psiholoģiski iedarboties. Cilvēka psiholoģiskās un bioloģiskās īpašības ir augsne manipulācijām. Viena no šīm īpašībām – atdarināšana, kas var ietekmēt cilvēka darbību un uzvedību. Atdarināšana pati par sevi nav slikta izpausme – sniedz jaunas iemaņas, iemāca kaut ko jaunu. Taču, ja atdarina bez savas pieredzes un pārlicības, nespējot kritiski domāt un rīkoties racionāli, tad tiek veicināts komformisms – cilvēks pieskaņojas visam bez jēgas un apdomas, un viņu var viegli ietekmēt.

*

Geštalts – forma, veids, struktūra. Geštalts ir tas formāts mūsu apziņā, kas mums ir nepieciešams un spēj sevī apkopot noteiktu informāciju un galu galā sniegt zināšanas. Katram cilvēkam ir savi formāti – geštalti. Taču ir arī kopīgi geštalti 1) visiem dzīvīviem organismiem, 2) visiem cilvēkiem, 3) noteiktas kultūras pārstāvjiem, 4) subkultūru pārstāvjiem – pilsētas, novada, ģimenes, profesijas. Tātad ir dažādi uztveres līmeņi: relatīvi kopīgi, radniecīgi, specifiski, kā arī augsta un zema līmeņa. Zema līmeņa universiālākie geštalti ir saistīti ar juteklisko uztveri (redzi, dzirdi u.c.), cēloņa un sekas analīzi, valodu (valodas geštalti). Augsta līmeņa geštalti ir paradigmas: kultūras šabloni, tradīcijas, normas, vērtības, arhetipi, koncepcijas. Augsta līmeņa geštalti ir arī sociālie mīti: pasaules ekonomiskā krīze u.c.

*

Jaunā paaudze ir koncentrēta tikai uz aktuālās informācijas iepazīšanu. Jaunajai paaudzei neinteresē tendenču izpratne. Novērst uzmanību no procesa izpratnes ir viens no sociālās kontroles elementiem. To praktiski var realizēt ar sīkumainas informācijas plūdiem, lai cilvēkiem zustu patika iedziļināties un noskaidrot galvenās tendences. Cits paņēmiens: problēmu imitācija, kad kādai faktiski necīgai problēmai tiek piedēvēts grandiozs vēriens, kā arī piedāvāts konkrēts risinājums. Risinājums atbilst sociālās vadības interesēm. Efektīvs paņēmiens ir vainas apziņas veicināšana: cilvēkiem tiek iestāstīts, ka viņi paši ir pie visa vainīgi.

*

Smadzeņu vadīšana, savdabīga kognitīvā revolūcija, ir preparātu, sistēmu, iekārtu izmantošana. Neuropeptīds – uzlabo smadzeņu darbību. Eksistē sistēmas, kas var noteikt, par kādu burtu vai skaitli cilvēks domā. Drīz smadzenēm varēs pieslēgt datoru, un smadzenes vadīs dators. Saka, ka pele un klaviatūra netiks izmantota. Būs iespējamas redzes protēzes: sejas, burtu attēls smadzenēs funkcionēs bez acs palīdzības.

*

Kognitīvās tehnoloģijas, kuras izmaina pasauli.

1.Kognitīvie preparāti. Domāšanas process ir ķīmisko reakciju ķēde. Tātad domāšanu var ietekmēt ķīmiskās vielas. Senāk – alkohols, narkotikas. Tagad – preparāti (semaks, selanks), kurus var dēvēt par prāta kosmētiku.

2.Neurovizualizācija – dažāda veida tomogrāfija, spektroskopija.

3.Jūtu mākslīgie orgāni: no kameras signāls iet tieši uz smadzenēm bez acs palīdzības.

4.Kognitīvie asistenti. Piemēram, autovadītājam kontrolē iemigšanas tuvošanos.

5.Smadzeņu interfeisi. Dažādu ierīču un programmu savienošana kopīgai darbībai. Domas nolasīšana: sistēma, kas no smadzenēm tieši iet uz datoru.

6.Intelektuālie roboti. Robotus cenšās iemācīt redzēt, dzirdēt un domāt par objektiem.

7.Tekstu automātiskā analīze. Firmās analizē dokumentu faktūru, balstoties uz jēdzieniskām vienībām – atslēgas vārdiem.

*

No 2010.gada 1.oktobra Pentagons sāk realizēt jaunu stratēģiju kibertelpā. Sāks darboties tūkstošiem hakeru un spiegu; faktiski kiberspiegu, kas ir jauna profesija cilvēces vēsturē. Tiks atvērti kibernetizācijas centri, kas papildinās armijas Tīkla operāciju eskadriļas kontingentu un struktūru. Tiks izveidotas informācijas operāciju nodaļas, papildināta kriptoloģijas/kriptogrāfijas bāze. Armijas rīcībā dažādās pasaules vietās ir 15 000 tīkli, 7 miljoni datoru. Galvenais

uzdevums ir novērsts kiberuzbrukumu, iegūt savlaicīgi informāciju par kiberakcijām pret ASV. Kibertelpa tiek uzskatīta par tādu pašu telpu karadarbībai kā sauszeme un jūra. Lai nodrošinātu nacionālo drošību, kiberdarbībai ir jāaptver arī biznesa informācijas tīkli. Kiberaizsardzība ir jāorganizē kopā ar sabiedrotajiem no citām valstīm.

*

Komunikācijas pirmie modeļi tika pārņemti no kibernetikas. Pārraidīšanas iekārta – signāls – sakaru kanāls – signāla saņēmējs – paziņojums – adresāts. Tie bija pirmo modeļu galvenie elementi. Katrs elements tika komentēts.

Pārraidīšanas iekārta pārraida signālu pa noteiktu sakaru kanālu līdz signāla saņemšanas iekārtai, kas signālu pārvērš paziņojumā priekš adresāta, kas pēc attiecīgā signāla saņemšanas attiecīgi reaģē.

Komunikācijā ir vēl citi elementi. Piemēram, kods. Ja lampiņa iedegas, tad ūdens līmenis palielinās. Apzīmētājs (lampiņa iedegas) un apzīmējamais (ūdens līmenis) viens par otru neko nezina – lampiņa nezina par ūdens līmeni.

Koda regulējamības funkcija ir svarīga. Komunikācija ir iespējama, pateicoties koda sakārtotībai. Kods ir sistēma, kas nosaka 1) simbolu repertuāru, 2) simbolu sakārtotības noteikumus, 3) simbolu izpratni vienā noteiktā nozīmē.

Kibernetika, informācijas teorija, vēloties uzlabot skaitļošanas tehniku, interesējās par simbolu skaitu paziņojumā, kombināciju skaitu, kombināciju izvēles iespējām utt. Tika secināts, ka, samazinoties izvēles skaitam, nesamazinās iespējas pārraidīt paziņojumu. Viss ir atkarīgs no kombināciju skaita ierobežojumiem.

Komunikācijā ir arī tāds elements kā troksnis. Troksnis ir sakaru kanālā sastopamais traucējums, kas var izkropļot signālu.

*

Semiotika interesanti devinē informācijas jēdzienu. Informācija rodas tad, kad mēs uzzinām par notikumu, kas noticis no diviem iespējamiem notikumiem. Tādējādi informācija ir ne tik daudz tas, kas tiek sacīts. Informācija ir tas, kas var tikt sacīts. Informācija ir izvēles iespēju mērs.

*

Mehānistiskās komunikācijas un starppersonālās komunikācijas atšķirības izpaužas semantikā/konotācijā. Cilvēks, saņemot attiecīgo brīdinājuma signālu (attiecīgi tehniski kodētu), izprot briesmu iespējamību. Mehānistiskajā komunikācijā izmantotā tehnika to neizprot.

*

Kibernētiku interesē tikai signāli. Starppersonālajā komunikācijā arī piedalās signāli, taču galvenā jēga ir signāla saturam. Tam, ko signāls nozīmē cilvēkam.

*

Sosīra lietotā terminoloģija un viedoklis semiotikā (komunikatīvistikā) ir ļoti svarīgs. Sosīrs valodisko (lingvistisko) zīmi definē kā apzīmētās izpausmes un apzīmēšanai lietotās zīmes nesaraucjamu vienotību, kā vienas papīra lapas divas puses. Tas ir Sosīra salīdzinājums. Viņš rakstīja par to, ka lingvistiskā zīme apvieno nevis lietu un vārdu, bet gan jēdzienu un akustisko tēlu. Apzīmētais (suns) nav tā lieta, kuru pēta (suni pēta zooloģija). Savukārt apzīmējums (vārds „suns”) nav skaņu virkne, kuru pēta fonētika. Apzīmējums ir šīs skaņu virknes tēls, kas rodas apziņā. Tātad „suns” ir 1) skaņu virkne, 2) tēls apziņā, 3) valodas kods, kas ir kopīgs visiem un kuru cilvēks nevar brīvi izvēlēties.

Čarlzs Sanders Pirs komunikācijas slaveno trīsstūri veidoja savādāk: simbols-interpretants-objekts. Interpretants nav tas, kas iztulko simbolus/zīmes. Interpretants ir tas, kādēļ simbols/zīme var pastāvēt bez interpretanta-izskaidrotāja.

Semiotikā (tās ikdienišķajā uztverē), protams, ir svarīgi nonākt līdz „sunim”. Dzirdot vārdu „suns”, mēs patiešām varam norādīt ar pirkstu uz kādu suni. Bet, dzirdot vārdu „dievs”, „skaistais”, „cēlais”, mēs nevaram norādīt uz konkrētu fenomenu. Vienīgais, ko varam darīt, ir aprakstīt doto vārdu ar citu vārdu palīdzību. Tātad vienas zīmes vietā lietot citas zīmes, vienas valodas vietā lietot citu valodu, ko var uzskatīt par metavalodu.

*

Estētiskajā komunikācijā liela evristiskā nozīme ir „отстраннение” (turpmāk – O.) principam, ko 1917.gadā pamatoja Viktors Šklovskis. O. Efekts tiek panākts ar valodas deautomatizāciju. Valoda ir mūs pieradinājusi sniegt noteiktus faktus, lietojot noteiktus valodiskos elementus. Autors var aprakstīt mums ļoti pazīstamas lietas un parādības. Taču autors var it kā mums ļoti pazīstamas lietas valodiski aprakstīt priekš mums pilnīgi jaunā un negaidītā veidā. Pat tādā veidā, ka mēs minētās lietas un parādības momentā nespējam identificēt, jo tās nepazīstam. Mēs esam spiesti koncentrēties, uztvert doto tekstu ar piepūli. Mēs esam apjukuši un pārsteigti. Vēlreiz

pārlasām attiecīgo tekstu. Šklovskis uzskatīja, ka mākslas uzdevums ir panākt pirmreizības efektu, pierasto pārvēršot jaunā gaismā un radot jaunatklājuma efektu. Šie efekti ir paņēmienu, kuri dzīvo tikai noteiktu laiku, jo paņēmienu devalvējas – vairs nespēj nevienu pārsteigt, neizraisa apjukumu, negaidītību.

*

Pret ideoloģiju ir dažāda attieksme. Vieni par ideoloģiju dēvē maldīgu apziņu, maskējot reālo stāvokli ar nepatiesību. Par ideoloģiju var saukt arī apzinātu izvēli, izvēloties filosofisko, politisko, ekonomisko, kulturoloģisko pozīciju.

Umberto Eko, postmodernisma dziesminieks, vēlas no retorikas un ideoloģijas izveidot noteiktu kopumu. Faktiski viņš par ideoloģiju dēvē cilvēka kulturoloģisko kompetenci jeb, kā viņš skaidro, to visu, ar ko adresāts ir pazīstams. Tā ir adresāta piederība noteiktai sociālajai grupai, viņa dzīves pieredze, morāles principi utt. Eko atzīst, ka ideoloģija ir kultūras sfēra. Viņš nevēloties lietot kultūras vārdu tikai tāpēc, ka arī retorika ietilpst kultūrā.

Eko ieskatā cilvēks savu ideoloģiju var apliecināt, izmantojot zīmju sistēmu, noteiktu kodu, komunikatīvo konvenciju. Taču semiotika neinteresējās par kulturoloģisko aspektu, kulturoloģisko kompetenci. Semiotikai interesē tikai zīmes un to simboliskā jēga. Taču simboliskā jēga rodas tikai kultūras procesā. Eko raksta, ka semiotika nodarbojas ar ideoloģiju – aplūko ideoloģiju. Tātad semiotika nevar iztikt bez kulturoloģiskā aspekta – kulturoloģiskā konteksta. Semiotika var noskaidrot komunikācijas universiālības, kas ir aktuālas visiem cilvēkiem visos laikmetos. Semiotika var transformēties par komunikatīvo situāciju analīzes tehniku.

*

Vizuālie kodi. Vizuālās zīmes. Tā ir atsevišķa tēma.

Vizuālās zīmes arī ir komunikācijas fenomenus. Vizuālās zīmes arī ir zīmes tāpat kā valodas skaņas. Vizuālās zīmes nākas aprakstīt valodiskos jēdzienos.

*

Arhitektūra kā komunikācija. Piemērā var minēt akmens laikmeta cilvēka pieredzi. Akmens laikmeta cilvēks sāka alas nozīmi. Ala kalpo kā mājoklis, patvēruma vieta. Cilvēkā veidojās alas modelis – kritēriji alas novērtējumā, lai alu varētu konstruktīvi izmantot. Alas modelis pārveidojās noteiktā arhitektūriskā shēmā, kas ir komunikatīvs paziņojums.

*

XX gs. otrajā pusē sākās saruna par mimu komunikāciju. Jēdzienam „mims” ir saistība ar mimēzi un mimētisko tradīciju mākslā. Tā tiek dēvēta atdarināšanas tradīcija mākslā. Mākslā atdarināšanas jeb mimētiskā tradīcija funkcionēja līdz modernisma laikmetam. Modernisma novitāte ir atsacīšanās no dabas atdarināšanas. Jēdzienu „mims”, kā zināms, pirmais lietoja Ričards Dokinzs 1976.gadā izdotajā grāmatā „Egoistiskais gēns”. Viņš par mimiem sauc kultūras informācijas vienības, kas izplatās no viena cilvēka uz otru cilvēku imitācijas/atdarināšanas veidā. Mimi ir atdarināšanas vienības, savdabīgi kultūras gēni. Mimu komunikācija var būt dažāda: 1) vertikālā – no paaudzes uz paaudzi; 2) horizontālā – no viena cilvēka uz otru cilvēku, no vienas kultūras uz otru kultūru. Var runāt par mimu kompleksiem –ideoloģiskajiem konceptiem. Mimi funkcionē kā psiholoģiskie virusi. Šajā ziņā mimu komunikācijas diskursu XX gs. 90.gados papildināja Duglasa Raškofa (*Douglas Rushkoff*) ieteiktais jēdziens „mediju virusi”. Viņš par mediju virusiem sauca notikumus, kas tieši vai netieši izmaina sabiedrības dzīvi. Par to viņš raksta grāmatā „*Media virus. Hidden Agendas in Popular Culture*” (1994). Tagad runā arī par mediju diversijām. Informācijas sfēra eksistē patstāvīgi kā atsevišķa pasaule – atsevišķa realitāte. Mediji vairs nav starpnieki starp realitāti un sabiedrību. Mediji vairs nesmiedz informāciju atbilstoši realitātei. Tagad mediji rada savu realitāti. Mediju virusi ir mimi vai mimu kompleksi. Mediju virusus un diversijas pēta mimētika. Par to 1995.gadā iznāca Ričarda Brodija (*Richard Brodie*) grāmata „*Virus of the Mind: The New Science of the Meme*”.

2013, marts